

Zagrożenie terroryzmem

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

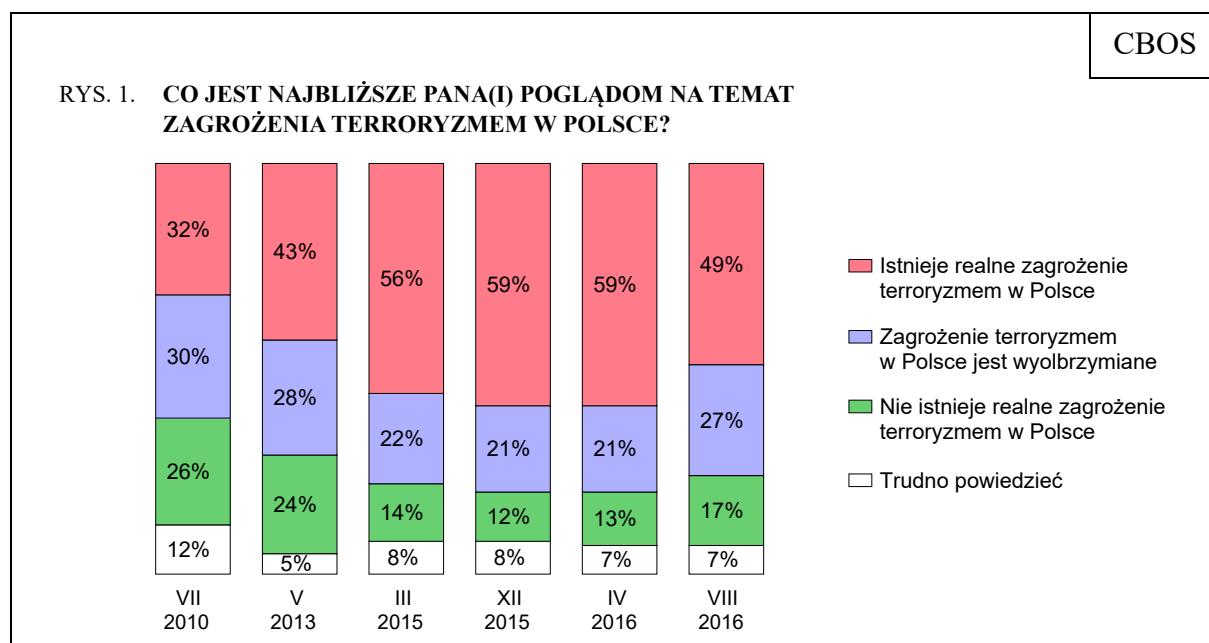


Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Obecnie zagrożenie terroryzmem w naszym kraju za realne uważa niemal połowa Polaków (49%), czyli o 10 punktów procentowych mniej niż w trakcie poprzedniego pomiaru w kwietniu bieżącego roku. Od tego czasu przybyło zarówno przekonanych, że problem ten jest wyolbrzymiany (wzrost z 21% do 27%), jak i – w mniejszym stopniu – całkowicie kwestionujących istnienie takiego zagrożenia w Polsce (z 13% do 17%).
- ▶ Wprawdzie w ostatnich miesiącach skala obaw związanych z terroryzmem zmieniła się tylko nieznacznie, można jednak zauważyć, że w odróżnieniu od wyników dwóch poprzednich badań (z kwietnia – po ataku w Brukseli – i z grudnia ubiegłego roku – po atakach w Paryżu) obecnie osoby nieobawiające się zamachów przeważają nad deklarującymi takie obawy (52% wobec 46%).
- ▶ Po zorganizowanym w naszym kraju szczycie NATO i Światowych Dniach Młodzieży znacząco zmieniło się postrzeganie kompetencji polskich władz w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa, które wcześniej były na ogół oceniane negatywnie. Obecnie ponad dwie piąte badanych (44%, od kwietnia wzrost o 24 punkty procentowe) uważa, że polskie władze i instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania terroryzmowi, a jedna trzecia (33%, spadek o 30 punktów) jest przeciwnego zdania.
- ▶ Dla zwiększenia swojego bezpieczeństwa dziewięciu na dziesięciu badanych (90%) zgodziłoby się na wzmożone kontrole na granicach, lotniskach i dworcach. Ponad trzy czwarte (78%) zaakceptowałoby zaostrzenie przepisów migracyjnych. Co drugi ankietowany (52%) deklaruje gotowość poniesienia kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo. Przeważająca część nie zgodziłaby się na limitowanie przez instytucje państwowe informacji o zagrożeniu terrorystycznym w kraju (60%), a także zwiększenie ich uprawnień w zakresie kontroli internetu (52%). Z największym sprzeciwem spotyka się zwiększenie uprawnień władz w zakresie inwigilacji obywateli poprzez kontrolę korespondencji (73%) czy podsłuchiwanie rozmów telefonicznych (70%). Poziom aprobaty poszczególnych rozwiązań zmniejszył się od poprzedniego badania na ten temat, przeprowadzonego w grudniu ubiegłego roku.

W sierpniowym sondażu¹ sprawdzaliśmy, jak silne jest wśród Polaków poczucie zagrożenia terroryzmem oraz czy uległo ono zmianie po zamachu w Nicei i atakach w Niemczech, które miały miejsce w lipcu. Interesowało nas również to, czy w ocenie badanych władze i instytucje państwowe są dobrze przygotowane, by zapobiegać atakom terrorystycznym, a także czy obywatele byłoby gotowi zaakceptować większą kontrolę państwa i pewne ograniczenia swobód na rzecz wzrostu bezpieczeństwa.

Zagrożenie terroryzmem w Polsce jest teraz, w odczuciu badanych, mniej poważne niż było w pierwszej połowie tego roku (nieдолго po marcowym zamachu w Brukseli) i w roku ubiegłym, natomiast bardziej prawdopodobne niż wcześniej, czyli przed serią zamachów w Europie Zachodniej, którą zapoczątkował atak na francuski tygodnik „Charlie Hebdo” w styczniu 2015 roku. Obecnie zagrożenie terroryzmem w naszym kraju za realne uważa niemal połowa Polaków (49%), czyli o 10 punktów procentowych mniej niż w trakcie poprzedniego pomiaru w kwietniu bieżącego roku. Od tego czasu przybyło zarówno przekonanych, że problem ten jest wyolbrzymiany (wzrost z 21% do 27%), jak i – w mniejszym stopniu – całkowicie kwestionujących istnienie takiego zagrożenia w Polsce (z 13% do 17%).



¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (315) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 17–25 sierpnia 2016 roku na liczącej 1033 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

O tym, że zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane lub w ogóle nie istnieje, częściej mówią mężczyźni niż kobiety, a także relatywnie często respondenci mający od 18 do 24 i od 35 do 44 lat, z małych (liczących poniżej 20 000 mieszkańców) i dużych (od 100 000 do 499 999 mieszkańców) miast, deklarujący lewicowe poglądy polityczne, a ponadto zwolennicy Platformy Obywatelskiej. Natomiast jako realne w większym stopniu niż inni traktują je badani z największych aglomeracji (co najmniej 500 000 mieszkańców), mający wykształcenie średnie oraz źle sytuowani, jak również respondenci popierający Prawo i Sprawiedliwość.

Tabela 1

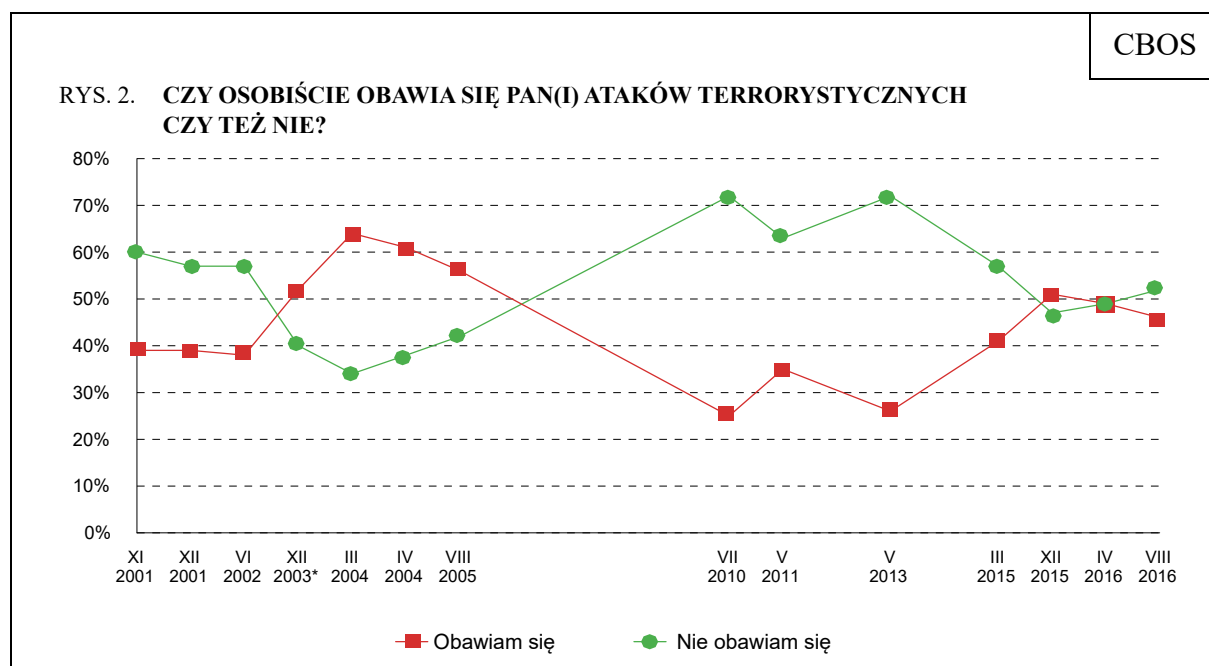
Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Co jest najbliższe Pana(i) poglądom na temat zagrożenia terroryzmem w Polsce?		
	Istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	Zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane / nie istnieje	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	53	38	8
Kukiz'15	48	46	6
Nowoczesna	46	50	4
PO	41	56	3
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	43	49	8
Niezamierzający głosować	49	41	10

Wprawdzie w ostatnich miesiącach skala obaw związanych z terroryzmem zmieniała się tylko w niewielkim stopniu, można jednak zauważyć, że w odróżnieniu od wyników dwóch poprzednich badań (z kwietnia – po zamachu w Brukseli – i z grudnia ubiegłego roku – po zamachu w Paryżu), obecnie osoby nieobawiające się zamachów przeważają nad deklarującymi takie obawy (52% wobec 46%; zob. tabela 2).

Tabela 2

Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2001		2002	2003*	2004		2005	2010	2011	2013	2015		2016	
	XI	XII	VI	XII	III	IV	VIII	VII	V	V	III	XII	IV	VIII
	w procentach													
OBAWIAM SIĘ	39	39	38	52	64	61	56	25	35	26	41	51	49	46
Tak, bardzo się obawiam	12	11	11	15	29	22	18	6	7	5	9	14	13	10
Tak, raczej się obawiam	27	28	27	37	35	39	38	19	28	21	32	37	36	36
NIE OBAWIAM SIĘ	60	57	57	40	34	38	42	72	63	72	57	47	49	52
Nie, raczej się nie obawiam	38	36	37	30	24	27	29	43	40	41	41	35	37	37
Nie, w ogóle się nie obawiam	22	21	20	10	10	11	13	29	23	31	16	12	12	15
Trudno powiedzieć	2	4	5	8	2	1	2	3	2	2	2	2	2	2

* W 2003 roku pytanie brzmiało: „Czy obawia się Pan(i), że w wyniku ataku terrorystycznego może ucierpieć Pan(i) lub Pana(i) najbliższa rodzina?”



* W 2003 roku pytanie brzmiało: „Czy obawia się Pan(i), że w wyniku ataku terrorystycznego może ucierpieć Pan(i) lub Pana(i) najbliższa rodzina?”

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Obawy przed atakiem terrorystycznym wyraźnie częściej deklarują kobiety niż mężczyźni. Wyróżniają się pod tym względem również ankietowani mający od 45 do 54 lat i najstarsi respondenci (65 lat i więcej), mieszkańcy największych aglomeracji, najslabiej wykształceni, znajdujący się w złej sytuacji materialnej, a także najbardziej zaangażowani w praktyki religijne (uczestniczący w nich kilka razy tygodniowo). Z kolei stosunkowo rzadziej niż inni obawy związane z terroryzmem wyrażają najmłodszy badani i osoby w wieku

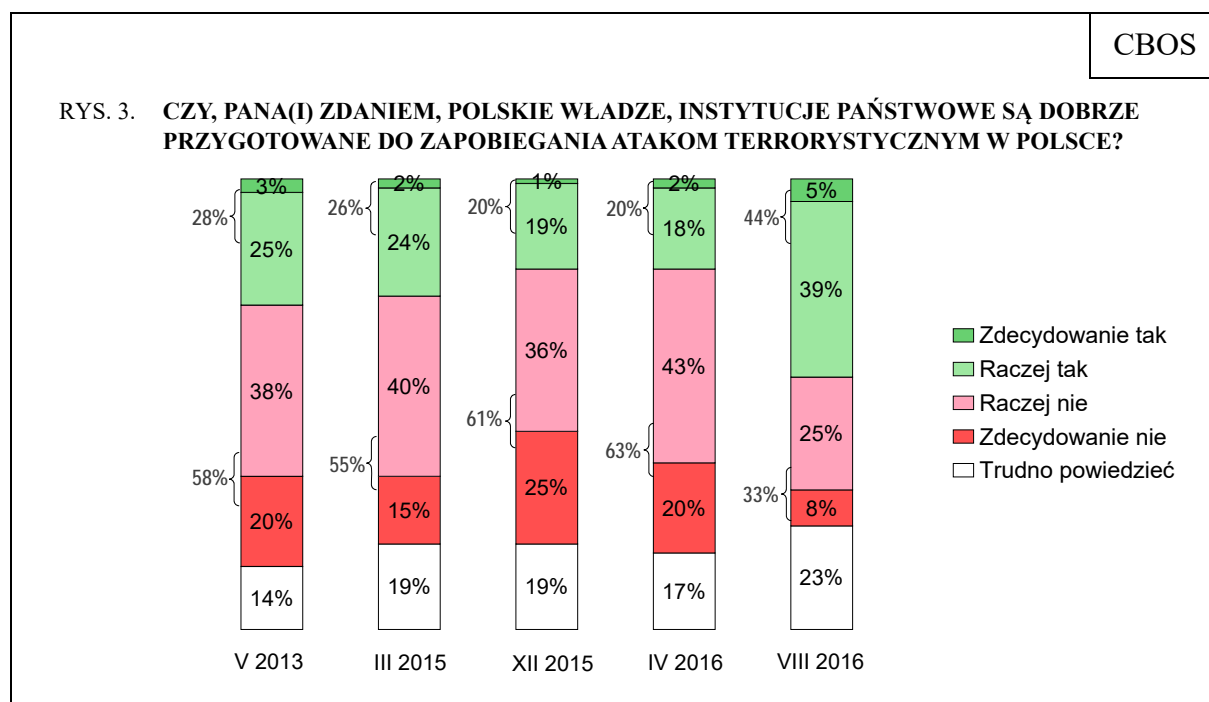
35–44 lata, z dużych miast (od 100 000 do 499 999 mieszkańców), mający wyższe wykształcenie, a także nieuczestniczący w praktykach religijnych i identyfikujący się z polityczną lewicą. Co zrozumiałe, w większości nie mają ich osoby uważające, że zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane lub w ogóle nie istnieje.

Tabela 3

Co jest najbliższe Pana(i) poglądom na temat zagrożenia terroryzmem w Polsce?	Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?		
	Obawiam się	Nie obawiam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	69	30	1
Zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane	22	76	2
Nie istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	23	76	1

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Po zorganizowanym w naszym kraju szczycie NATO i Światowych Dniach Młodzieży znacząco zmieniło się postrzeganie kompetencji polskich władz i instytucji państwowych w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa. Wcześniej większość obywateli negatywnie oceniała ich przygotowanie do zapobiegania atakom terrorystycznym – w kolejnych pomiarach realizowanych od 2013 roku odsetek ten wahał się od 55% do 63%. Obecnie ponad dwie piąte badanych (44%, od kwietnia wzrost o 24 punkty procentowe) uważa, że polskie władze i instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania terroryzmowi, a jedna trzecia (33%, spadek o 30 punktów) jest przeciwnego zdania.



Na opinię o przygotowaniu władz do zapobiegania terroryzmowi wpływa przede wszystkim stosunek do rządu oraz preferencje partyjne badanych. Pozytywne oceny przeważają wśród zwolenników gabinetu Beaty Szydło oraz potencjalnych wyborców PiS, natomiast negatywne wśród wyborców Nowoczesnej i osób o opozycyjnym nastawieniu do rządu. Wśród obojętnych wobec rządu, a także wśród zwolenników ugrupowania Kukiz'15 i PO zdania na ten temat są podzielone.

Tabela 4

Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Czy, Pana(i) zdaniem, polskie władze, instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	69	16	15
Kukiz'15	47	45	9
PO	39	38	23
Nowoczesna	38	46	16
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	38	37	26
Niezamierzający głosować	36	37	27

Tabela 5

Stosunek do rządu Beaty Szydło	Czy, Pana(i) zdaniem, polskie władze, instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zwolennicy	62	21	18
Przeciwnicy	31	47	23
Obojętni	36	35	29

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Ocena zdolności polskich władz i instytucji państwowych do zapobiegania zamachom terrorystycznym w niewielkim stopniu przekłada się na subiektywne poczucie bezpieczeństwa. Obserwujemy jedynie, że obawy związane z terroryzmem nieco częściej wyrażają osoby, które uważają polskie władze za nieprzygotowane do zapobiegania zamachom, niż respondenci, którzy są przeciwnego zdania co do ich kompetencji w tej dziedzinie.

Tabela 6

Czy, Pana(i) zdaniem, polskie władze, instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce?	Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?		
	Obawiam się	Nie obawiam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	44	55	1
Nie	51	47	2

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Czy Polacy byliby gotowi zaakceptować pewne ograniczenia swobód obywatelskich, większą kontrolę ze strony państwa lub ponieść dodatkowe koszty, żeby zmniejszyć ryzyko zamachów terrorystycznych i czuć się bezpieczniej? Z deklaracji wynika, że dziewięciu na dziesięciu badanych (90%) zgodziłoby się na wzmożone kontrole na granicach, lotniskach i dworcach. Ponad trzy czwarte (78%) zaakceptowałyby zaostrzenie przepisów migracyjnych. Co drugi badany (52%) deklaruje gotowość poniesienia kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo, natomiast dwie piąte (40%) się na to nie zgadza. Przeważająca część badanych nie zgodziłaby się na limitowanie przez instytucje państwowe informacji o zagrożeniu terrorystycznym w kraju (60%, natomiast zgodziłoby się 29%), a także zwiększenie ich uprawnień w zakresie kontroli internetu (52%, wobec 39% wyrażających aprobatę). Z największym sprzeciwem spotyka się zwiększenie uprawnień władz w zakresie inwigilacji obywateli poprzez kontrolę korespondencji (73%) czy podsłuchiwanie rozmów telefonicznych (70%), na które zgadza się odpowiednio 20% i 23% badanych.

Mimo że od poprzedniego badania na ten temat – zrealizowanego w grudniu ubiegłego roku, niedługo po zamachach w Paryżu – miały miejsce kolejne ataki w Europie Zachodniej, Polacy mniej chętnie niż wówczas aprobują poszczególne rozwiązania potencjalnie zwiększające bezpieczeństwo. Dotyczy to zwłaszcza zgody na ponoszenie dodatkowych kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo (spadek o 15 punktów procentowych), zwiększenia uprawnień instytucji państwowych w zakresie kontroli korespondencji (spadek o 8 punktów) i podsłuchu rozmów telefonicznych (spadek o 7 punktów), a także – w mniejszym stopniu – przyzwolenia na limitowanie informacji medialnych na temat zagrożenia terrorystycznego (spadek o 5 punktów), zaostrzenia przepisów migracyjnych (spadek o 4 punkty) oraz wzmożenia kontroli na granicach, lotniskach i dworcach (spadek o 4 punkty). Warto ponadto zauważyć, że w pierwszej połowie ubiegłej dekady (w roku 2001 i 2005), kiedy ataki terrorystyczne w Europie czy w Stanach Zjednoczonych zdarzały się rzadziej niż obecnie, Polacy znacznie częściej niż w ostatnich latach byli skłonni zrezygnować z prywatności na rzecz bezpieczeństwa.

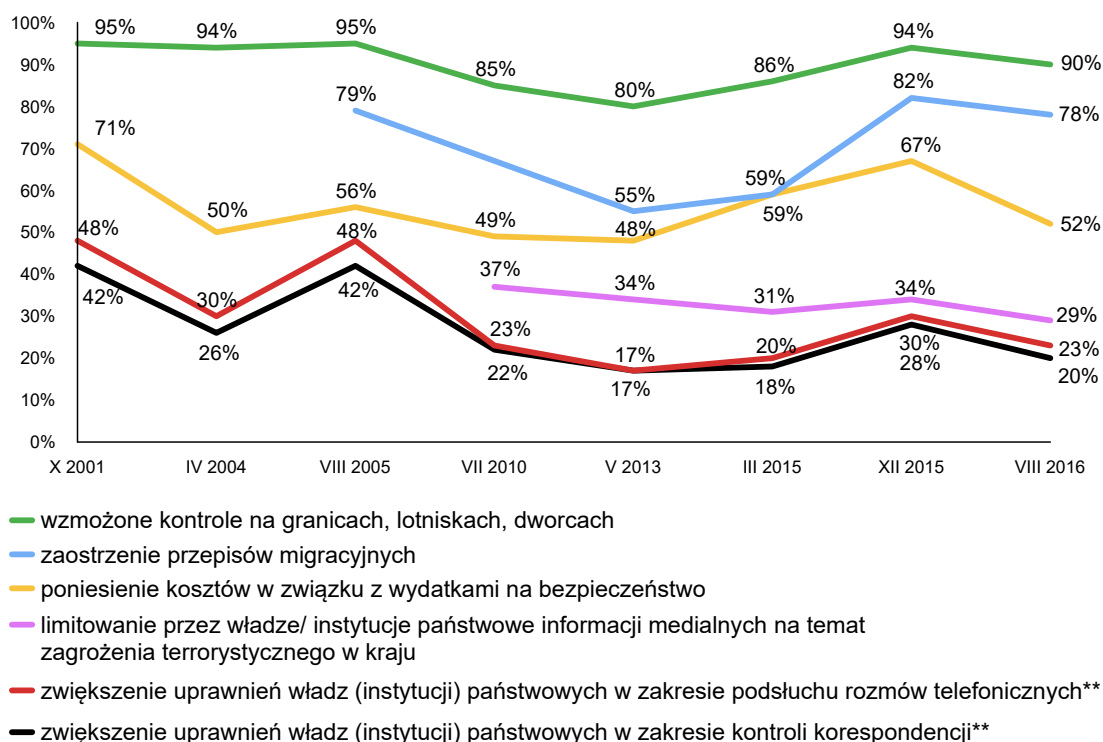
Tabela 7

Czy dla zwiększenia swojego bezpieczeństwa zgodził(a)by się Pan(i) na*:	Wskazania respondentów według terminów badań															
	X 2001		IV 2004		VIII 2005		VII 2010		V 2013		III 2015		XII 2015		VIII 2016	
	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
	w procentach															
- wzmożone kontrole na granicach, lotniskach, dworcach	95	3	94	2	95	3	85	12	80	16	86	10	94	4	90	6
- zaostrzenie przepisów migracyjnych	-	-	-	-	79	13	-	-	55	37	59	30	82	10	78	13
- poniesienie kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo	71	19	50	40	56	37	49	46	48	44	59	32	67	26	52	40
- limitowanie przez władze / instytucje państwowe informacji medialnych na temat zagrożenia terrorystycznego w kraju	-	-	-	-	-	-	37	54	34	58	31	57	34	56	29	60
- zwiększenie uprawnień władz / instytucji państwowych w zakresie podsłuchu rozmów telefonicznych**	48	44	30	62	48	44	23	72	17	79	20	72	30	61	23	70
- zwiększenie uprawnień władz / instytucji państwowych w zakresie kontroli korespondencji**	42	50	26	66	42	50	22	73	17	79	18	74	28	65	20	73
- zwiększenie uprawnień władz / instytucji państwowych w zakresie kontroli internetu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39	52

* W latach 2001–2004 pytanie zaczynało się: „Czy w zamian za zwiększenie poczucia bezpieczeństwa uznał(a)by Pan(i) za słuszne:”

** W latach 2001–2005 pytano o „podsłuch rozmów telefonicznych” oraz o „kontrolę korespondencji”
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

RYS. 4. ODSETEK POLAKÓW, KTÓRZY DLA ZWIĘKSZENIA SWOJEGO BEZPIECZEŃSTWA, ZGODZILIBY SIĘ NA:



* W latach 2001–2004 pytanie zaczynało się: „Czy w zamian za zwiększenie poczucia bezpieczeństwa uznał(a)by Pan(i) za słuszne:”

** W latach 2001–2005 pytano o „podsłuch rozmów telefonicznych” oraz o „kontrolę korespondencji”

Tylko sześciu na stu badanych (6%) nie zgodziłoby się na żadne z tych rozwiązań, a 7% zaakceptowałoby wszystkie. Ponad połowa (54%) dopuściłaby wprowadzenie nie więcej niż trzech spośród nich, a dwie piąte (41%) – czterech lub więcej. Akceptacji rozwiązań mających poprawić bezpieczeństwo sprzyjają obawy przed terroryzmem (r Pearsona = 0,16) – im są one silniejsze, tym więcej z nich jest aprobowanych. Obawiający się zamachów w Polsce zauważalnie częściej niż nieobawiający się ich byłiby skłonni zaakceptować zaostrenie przepisów migracyjnych, a także nieco chętniej zgodziliby się na wzmoczone kontrole na granicach, lotniskach i dworcach oraz na poniesienie kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo i większą kontrolę internetu. Warto jednak zaznaczyć, że, niezależnie od obaw, w obu tych grupach przeważająca część badanych sprzeciwia się większej inwigilacji obywateli przez władze oraz limitowaniu informacji na temat zagrożenia, natomiast popiera wzmoczone kontrole w punktach tranzytowych i zaostrenie przepisów migracyjnych.

Tabela 8

Czy dla zwiększenia swojego bezpieczeństwa zgodził(a)by się Pan(i) na:	Odpowiedzi ankietowanych:			
	obawiających się ataków terrorystycznych		nieobawiających się ataków terrorystycznych	
	Tak	Nie	Tak	Nie
	w procentach			
- wzmożone kontrole na granicach, lotniskach, dworcach	95	3	87	9
- zaostrzenie przepisów migracyjnych	86	8	72	18
- poniesienie kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo	57	36	49	45
- limitowanie przez władze/institucje państwowe informacji medialnych na temat zagrożenia terrorystycznego w kraju	31	58	28	62
- zwiększenie uprawnień władz (instytucji) państwowych w zakresie podsłuchu rozmów telefonicznych	26	67	21	73
- zwiększenie uprawnień władz (instytucji) państwowych w zakresie kontroli korespondencji	23	70	19	75
- zwiększenie uprawnień władz / instytucji państwowych w zakresie kontroli internetu	43	49	36	55

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Zwiększeniu uprawnień państwa do monitorowania komunikacji zauważalnie częściej niż inni sprzeciwiają się osoby o lewicowych poglądach politycznych, a także – w przypadku komunikacji internetowej i telefonicznej – najmłodszy respondent. Deklarowana gotowość do poniesienia kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo w znacznym stopniu zależy od sytuacji materialnej badanych – zła sprzyja dezaprobowaniu tego rozwiązania.

Potencjalni wyborcy PiS nie tylko częściej niż wyborcy innych dużych ugrupowań i ruchów politycznych uważają zagrożenie terroryzmem w Polsce za realne, ale także częściej niż pozostali aprobują omawiane rozwiązania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa. Najbardziej jaskrawe różnice w stosunku do poszczególnych pomysłów między zwolennikami partii rządzącej a zwolennikami Kukiz'15, PO i Nowoczesnej dotyczą takich aspektów jak limitowanie przez władze informacji o zagrożeniu terrorystycznym, a także inwigilacji obywateli, zwłaszcza kontroli komunikacji telefonicznej i internetowej. Pod względem deklarowanej gotowości do poniesienia dodatkowych kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo, na tle pozostałych wyróżniają się potencjalni wyborcy ruchu Pawła Kukiza.

Tabela 9

Czy dla zwiększenia swojego bezpieczeństwa zgodził(a)by się Pan(i) na:	Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych							
	PiS		PO		Kukiz'15		Nowoczesna	
	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
	w procentach							
- wzmożone kontrole na granicach, lotniskach, dworcach	93	2	92	8	94	6	90	8
- zaostrzenie przepisów migracyjnych	86	6	73	19	89	5	74	21
- poniesienie kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo	59	30	60	39	77	23	54	40
- limitowanie przez władze/institucje państwa informacji medialnych na temat zagrożenia terrorystycznego w kraju	45	41	25	72	19	77	15	80
- zwiększenie uprawnień władz (instytucji) państwowych w zakresie podsłuchu rozmów telefonicznych	41	51	7	89	23	75	13	78
- zwiększenie uprawnień władz (instytucji) państwowych w zakresie kontroli korespondencji	35	56	7	92	28	70	12	84
- zwiększenie uprawnień władz / instytucji państwowych w zakresie kontroli internetu	54	36	22	73	38	57	29	65

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”



Wprawdzie nadal stosunkowo wielu Polaków uważa zagrożenie terroryzmem w naszym kraju za realne i obawia się zamachów, jednak w ciągu ostatnich miesięcy poczucie zagrożenia nieco się zmniejszyło. W kontekście lipcowych wydarzeń – zamachu w Nicei i ataków w Niemczech, a także biorąc pod uwagę przyłączenie się Polski do koalicji walczącej z tzw. Państwem Islamskim, można uznać to za zaskakujące. Z drugiej jednak strony, w okresie dzielącym poprzednie (kwietniowe) i obecne badanie odbyły się w naszym kraju dwa znaczące wydarzenia o wymiarze międzynarodowym – szczyt NATO i Światowe Dni Młodzieży, które, mimo że wiązano z nimi poważne obawy, przebiegły bezpiecznie. Prawdopodobnie także z tego wynika w dużym stopniu znaczna poprawa postrzegania przez obywateli kompetencji polskich władz w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa. Obecnie po raz pierwszy od czterech lat osoby przekonane, że instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania zamachom, przeważają liczebnie nad uważającymi je za nieskuteczne w tej dziedzinie.

Opracował
Michał FELIKSIĄK